

Slovenski dom

Štev. 97.

V Ljubljani, petek 28. aprila 1939.

Leto IV

Šestinsirideseti rojstni dan kneza namestnika

Danes praznuje knez namestnik Pavle šestinsirideseti rojstni dan. Današnji slovesni dan pada v čas, ki je za zunanjo in notranjo bodočnost naše države izrednega pomena. In prav v tem času šele vidimo, kako srečna in modra so načela, po katerih knez namestnik usmerja in vodi našo zunanjo in notranjo politiko. Notranji sporazum med jugoslovanskimi narodi, ki ga prav te dni nestrpno in navdušeno pričakuje vsa država, bo neminljivo zvezan z imenom in delom kneza namestnika Pavla. Vsa Jugoslavija, in s prav posebno vdanostjo še slovenski narod, prinašata krmajru države v teh nevarnih časih kot voščilo svoje priznanje, zahvalo in najlepše želje za osebnim srečo kneza namestnika in prav tako za delo, ki ga bo v korist države in njenega ljudstva začel in izvajal v bodoče.

Novi italijansko nemški vojaški posveti

Rim, 28. apr. o. General von Brauchitsch, vrhovni poveljnik nemške suhozemne vojske, bo v soboto dopotoval v Rim na posvetovanje z italijanskimi vojaškimi voditelji. Iz Rima pojde v Libijo, kjer se bo sestel z maršalom Balbom. V Rimu se bo vrnil 9. maja in se udeležil velike vojaške parade za triletnico ustanovitve italijanskega cesarstva. Nemško-italijanski vojaški posveti v Rimu so v zvezi z vojnimi pripravami Italije in Nemčije.

Ameriška sodba o jugoslovanski zunanji politiki

New York, 28. apr. o. Tudi ameriško časopisje razpravlja o jugoslovanski zunanji politiki in o stališču Jugoslavije v sedanjih evropskih sporih. »Washington-Post« ugotavlja, da ima Jugoslavija samo željo ohraniti svojo neodvisnost in živeti v dobri soseskini z Italijo in Nemčijo. Ker ji Francija in Anglija ne moreta dati za neodvisnost zadostnih poroštev, si Jugoslavija ustvarja ugodnejše razmerje do Italije in Nemčije. To pomeni, da se Jugoslavija ne naslanja na nobeno stran, temveč skuša doseči samo to, da ne bo predmet napada. Ker se ta poročila, nadaljuje članek, morda samo začasno značaja, se Jugoslavija hoče za varovati in upa, da se bo spričo zunanjih dogodkov dal doseči temelj za poravnano notranjih nesoglasij, s čimer bo postala Jugoslavija čvrsta in enotna.

Namestnik italijanskega kralja v Albaniji Jacomoni je včeraj sprejel 250 odličnejših zastopnikov iz gorskega plemena Miriditov. Ti so mu izrazili svojo vdanost. Miriditi so bili nasprotniki kralja Zoga.

Danes - Hitlerjev odgovor na Rooseveltov mirovni predlog in na uvedbo vojaške dolžnosti v Angliji

Berlin, 28. aprila. m. Vsa nemška prestolnica je že od včeraj v znamenju pričakovanja današnjega Hitlerjevega govora. Za današnjo sejo državnega zbora je že vse pripravljeno. Priprave naj omogočijo čim večjemu številu prebivalstva poslušanje Hitlerjevega govora. V Nemčiji bo danes od 12 do 2 ustavljen ves promet ter so na vseh trgih po mestih postavili zvočnike, da bi ljudstvo lahko poslušalo Hitlerjevo besedo.

Kancelar Hitler bo, kakor zdaj trdijo, govoril poldrugo uro. Potrjujejo mnenje, da bo Hitler v svojem govoru ostro zavrnil Rooseveltovo poslanico. V govoru bodo zavzemala precejšen del tudi gospodarska vprašanja, katerih rešitev je Roosevelt omenjal v svoji poslanici. Prav tako bo kancelar Hitler odgovoril tudi na najnovejši ukrep angleške vlade glede uvedbe splošne vojaške obveznosti. Današnje seje nemškega rajstaga se ne bo udeležil angleški veleposlanik v Berlinu ter ga bo zastopal njegov namestnik na angleškem veleposlanstvu. Iz solidarnosti se seje tudi ne bo udeležil francoski veleposlanik v Berlinu. Angleški poslanik je sklenil izostati zaradi tega, ker ga nemški zunanji minister proti vsem običajem ni ugnil sprejeti pred Hitlerjevim govorom.

Pariz, 28. aprila. m. Po vestih iz Washingtona politični krogi pričakujejo, da bo predsednik Roosevelt v primeru, če bi bil današnji Hitlerjev govor docela nepomirljiv, poslal Nemčiji nov predlog, tokrat še jasnejši, za

zagotovitev miru v Evropi za daljšo dobo. V tej novi poslanici bo Roosevelt skušal prepričati Hitlerja, kako potrebna bi bila mednarodna konferenca, na kateri bi reševali gospodarska vprašanja in pa vprašanje o razorožitvi.

Iz vladnih krogov so snoči sporočili, da predsednik Roosevelt ne smatra današnjega Hit-

lerjevega govora kot odgovor na svoje mirovno vabilo. V uradnih krogih menijo, da Roosevelt pričakuje pismenega odgovora na poslanico, ki jo je naslovil na Hitlerja in Mussolinija. Pismeni odgovor, bi mu morali izročiti po diplomatski poti. Zaradi tega ameriški uradni krogi ne bodo dali nobene razlage o Hitlerjevem odgovoru.

Angleški zbornici sta sprejeli zakon o uvedbi obvezne vojaške službe

London, 28. apr. o. Angleška poslanska zbornica je ob hudem nasprotovanju poslancev delavske stranke in levitarskih liberalcev včeraj sprejela s 380 proti 140 glasovom vladni zakonski načrt o uvedbi splošne vojaške dolžnosti. Zgornja zbornica je zakonski načrt sprejela brez glasovanja po kratkem pojasnjevalnem razpravljanju.

Predsednik vlade Chamberlain je pred glasovanjem v poslanski zbornici imel govor, s katerim je utemeljeval uvedbo obvezne vojaške službe in med drugim dejal:

Vlada ni hotela stem zakonskim predlogom čakati, ker bi potem javnost uvedbo splošne vojaške obveznosti pripisovala današnjemu Hitlerjevemu govoru, s katerim pa uvedba ni v nikaki zvezi. Predsednik vlade je svoje čase slovesno za-

gotovil, da njegova vlada ne bo uvedla splošne vojaške dolžnosti, toda razmere so se tako spremenile, da prostovoljska vojska ne more več zadostiti državnim potrebam. Anglija se v sili ne bi mogla braniti, a tudi ne bi mogla uspešno jamčiti za varnost tistih držav, katerim je zadnji čas dala svoje poročilo. Močne obrambne zveze proti raznim napadalnim namenom ni bilo mogoče ustvariti brez tega koraka. Vladni predlog o uvedbi splošne vojaške dolžnosti je prinesel olajšanje vsem angleškim prijateljem v Evropi ter jim dal poguma. Zato predsednik vlade upa, da bo poslanska zbornica upoštevala razloge, ki so vladi narekovali ta pomemben korak in zakon ter bo zakonski predlog o uvedbi splošne vojaške dolžnosti sprejela.

Vojni minister Hore Belisha je včeraj govoril na neki prireditvi ter razlagal stvarni pomen novega zakona. V primeru kakšnega napada na Francijo bi Anglija zdaj lahko takoj poslala na evropsko celino devetnajst divizij svoje vojske s 380.000 možmi, dočim bi po prejšnjem redu mogla pomagati svojim zaveznikom takoj ob izbruhu vojne samo s 120.000 vojak.

Vesti 28. aprila

S hudo agitacijo proti sedanji vladi so začeli francoski komunisti in socialisti, zlasti v pristaniščih in vojašnicah. S tem hočejo zavreti delo za ojačanje Francije in s tem delo za ohranitev miru v Evropi v sedanjih usodnih dneh. Zaradi tega ni čudno, da francoska javnost spet očita komunističnim in socialističnim voditeljem, da so v službi francoskih sovražnikov in najbrž celo plačani od njih.

Ameriški senator Pittman je predložil zakon, s katerim naj Amerika prepove izvoz orožja na Japonsko.

Kanadsko časopisje pozdravlja uvedbo splošne vojaške dolžnosti v Angliji in pravi, da bo ta uvedba rešila angleško ljudstvo pred neposredno nevarnostjo ob izbruhu vojne.

Roosevelt bo imel v nedeljo po radiu velik govor. V tem govoru ne bo odgovarjal na govor, ki ga bo imel Hitler danes.

Predsednik japonske vlade Hiranuma bo te dni poklical k sebi italijanskega in nemškega poslanika ter jima sporočil, da se Japonska ne namerava zaleleti s kakim vojnim nastopanjem proti Angliji, Franciji in Ameriki in ne bo privolila, da bi se zveza proti Kominterni spremenila v vojaško zvezo. Takoj poroča agencija United Press.

Našega zunanjega ministra dr. Cincar-Markoviča je med njegovim bivanjem v Berlinu obiskal tudi francoski poslanik Colouandre.

Preden je kancelar Hitler sestavil svoj današnji govor je sprejel izredno veliko gospodarskih osebnosti ter se z njimi posvetoval.

Ameriška vlada je odložila obisk treh vojnih ladij v francoskih pristaniščih, češ da mora biti vse ameriške brodogradnje v domačih vodih.

Hud vihar je zajel italijansko trimotorno bombno letalo, ki je hotelo leteti iz Albanije v Pavijo. Zaradi viharja se je moralo letalo spustiti na našem ozemlju.

Predsednik portugalske vlade Salazar slavi danes 50 letnico, istočasno pa 11 letnico svoje vlade. Po vseh portugalskih šolah so bila predavanja o pomenu Salazarjeve proslave.

Načelnik francoskega generalnega štaba Gamelin bo v kratkem imenovan za maršala, razen njega pa še poveljnik letalstva Vuillemin in general Georges.

Ameriški senat je odobril imenovanje Aleksandra Vedela za ameriškega veleposlanika v Španiji. S tem je tudi Amerika priznala Francovo.

Vsi evropski večji listi prinašajo danes lepe članke za rojstni dan kneza namestnika Pavla ter poudarjajo njegovo modro delo za blagor Jugoslavije v teh težkih časih.

Predsednik irske vlade de Valera je odpovedal svoj obisk v Združenih državah, kamor bi bil moral potovati ob začetku svetovne razstave. Odpoved utemeljuje s položajem v Evropi.

Uvedba splošne vojaške dolžnosti v Angliji je vzbudila ogorčenje med Irce, češ da je po tej uvedbi ogrožena tudi Irca, ki bo morala zaradi tega sprejeti podobne ukrepe.

Romunski zunanji minister Gafencu je včeraj imel prve posvete s francoskim zunanjim ministrom Bonnetom, nato pa je bil sprejet pri predsedniku vlade Daladieru.

Poljsko-francosko gospodarsko pogajanje, ki so se začela ob obisku francoskega ministra Monziea v Varšavi, se bodo nadaljevala v ponedeljek v Parizu. Gre predvsem za to, da bi francoski kapital prevzel izvedbo velikih javnih del na Poljskem: železnice, ceste, elektrifikacijo ter izpolnitev vojne industrije.

Pogajanja za sporazum s Hrvati - končana

Zagreb, 28. aprila. o. Po končanih včerajšnjih razgovorih med predsednikom vlade Dragišem Cvetkovićem in predsednikom HSS dr. Vi. Mačkom je opoldne izšlo naslednje kratko uradno poročilo, ki pravi:

Razgovori med predsednikom vlade g. D. Cvetkovićem in dr. Vi. Mačkom, predsednikom Hrvatske seljačke stranke, in kmetsko demokratsko koalicijo, o ureditvi hrvatskega vprašanja, so se danes v Zagrebu končali. Končni sklepi bodo razglašeni v najkrajšem času.

Zagreb, 27. aprila 1939.

To uradno poročilo je vsa država sprejela kot naznanilo, da so se razgovori za sporazum s

Hrvati uspešno končali in da je treba sporazum uradno potrditi in uveljaviti.

Dr. Maček bo sporazum predložil svojim poslancom, katere je sklical za nedeljo v Zagreb, da ga odobri. Predsednik vlade pa bo poskrbel za potrdilo na pristojnih mestih v Beogradu.

O zaključku pogajanj za sporazum piše ves jugoslovanski in evropski tisk. Reuterjeva agencija je snoči v Angliji razglasila to vest, navedla uradno poročilo o sporazumu ter poročala o navdušenju, s katerim je bila vest o uspešno zaključenih pogajanjih sprejeta po vsej Jugoslaviji.

Italija pozdravlja sporazum med Srbi in Hrvati

Rim, 28. aprila. o. »Popolo di Roma« prinaša danes obširen članek o zaključku razgovorov v Zagrebu ter pravi, da se Italija odkritosrečno veseli sporazuma med Srbi in Hrvati neke zaradi prijateljskih zvez med Jugoslavijo in Italijo, marveč še posebno zaradi tega, ker bo resnično složna Jugoslavija, na znotraj ojačena, bolj uspešno izpolnjevala svojo nalogo kot temeljni element za ravnavanje na Balkanu. Ta njena naloga je v soglasju z mirovno političnem načrtu Mussolinijevim v tem delu Evrope. Čeprav določila sporazuma še niso znana,

vendar drži, da je sporazum uspeh pomirjenja, storjenega zaradi višjih koristi. Sporazum spoštuje zahteve in posebnosti obeh narodov. List podčrta, da je sporazum med Srbi in Hrvati bil sklenjen po želji kneza namestnika Pavla, ki je to nalogo zaupal sedanjemu ministrskemu predsedniku. Ta združitev dveh plemenitih narodov je zapisana z velikimi črkami v zgodovini in je namenjena roditi obilne sadove za napredek in blagor jugoslovanskega ljudstva ter za red in mir na Balkanskem polotoku.

Obisk madžarskega ministrskega predsednika in zunanjega ministra v Nemčiji:

Priprave za sporazum med Madžarsko ter Jugoslavijo in Romunijo

Budimpešta, 28. apr. m. Predsednik madžarske vlade grof Teleky in zunanji minister Csaky bosta danes popoldne ob 5.20 odpovala v Berlin. Kjer bosta imela sestanke s nemškimi vodilnimi osebnostmi. Potrjujejo vesti, da bosta madžarska državnik imela s nemškimi odločujočimi krogi pogajanja v prvi vrsti glede ureditve odnosov med Madžarsko in Jugoslavijo in med Madžarsko ter Romunijo. Madžarska politična javnost je pre-

pričana, da bo po razgovorih jugoslovanskega zunanjega ministra g. Cincar-Markoviča v Berlinu obisk madžarskih državnikov končno ustalil razmerje med podonastvinskimi državami. Zato računajo, da bo po obisku madžarskih državnikov v Nemčiji prišlo do neposrednih pogajanj med Madžarsko in Jugoslavijo ter Madžarsko in Romunijo.

Slovenskih meja ne sme ogroziti nihče!

Ljubljana, 28. aprila.

Danes je ban dr. Marko Natlačen nadaljeval svoje nadzorstveno potovanje po naših severnih krajih. Mimo Mute se je danes dopoldne ob 8 odpeljal v Marenberg, kjer so mu priredili nadvse slovesen sprejem. Banu je izrekel dobrodošlico dekan g. Meissner. Za njegovo prireditve besede se mu je ban zahvalil s krajšim govorom, v katerem je posebno poudarjal, kako nesmiselna je vsa propaganda, ki so jo začeli v zadnjih časih širiti po naših obmejnih krajih. Dejal je, naj današnji dan dokaže, da bo takšna tuja propaganda tudi v bodoče ostala brez uspeha, ker živi na teh tleh nadvse zavedno slovensko ljudstvo, ki se ne da zapeljati od nikogar.

Odločno bomo branili vsako pod zemljo pred komurkoli.

Naš trgovinski minister Jevrem Tomič je včeraj obiskal velesejem v Milanu in bil tam sprejet z vsemi uradnimi častmi. Pri tem obisku bo imel več posvetov z italijanskimi gospodarstveniki glede dobav italijanskega industrijskega blaga za Jugoslavijo.

Nekaj nemških bojnih ladij je včeraj plulo skozi Gibraltarsko ožino.

General Franco je izdal odlok, da naj del vseučiliškega mesta v Madridu, kjer so potekali najhujši boji v državljanski vojni, ostane tak kakor je v spomin na najhujše čase, ki jih je preživel Madrid.

Poljsko časopisje razpravlja o današnjem Hitlerjevem govoru in navaja pogoje, pod katerimi bi Poljska bila pripravljena mirno urediti vprašanje Gdanskega. Gdansk se ne sme priključiti Nemčiji, ker je njegova svoboda življenjskega pomena za Poljsko, pač pa se Poljska ne bi vtikala v notranje nemške zadeve v Gdansk.

Ljubljana od včera do danes

Proti jutru se je vlihl dež; večina ljudi, ki so davi hiteli na delo, se je začudeno spraševala, kdaj je deževalo, saj v spanju niso bili ničesar slišali. Dež je prišel nenadoma, toliko da je napravil plitvo blato na cestah. Pa ga je prvi dan že pregnal. Kaj prida se ta skromna množica poljem sicer ne bo poznala, rast je pa le nekoliko osvežila.

Spominski koncert slovenskemu skladatelju

Snoči ob osmih zvečer je pevski zbor P. H. Sattner priredil sodelovanje pevskega društva Moste, pevskega društva Zvezde ter pevskega društva Save pietetni spominski večer ob priliki petletnice smrti slovenskega skladatelja p. Hugolina Sattnerja. Koncerta so se ob prav imenitno zasadeni dvorani kina Moste udeležili številni odličniki. Prireditelj je v celotni uspehi pravi lepo.

Najprej je z vznesenimi besedami orisal pot in delo pokojnega velikega skladatelja p. Hugolina Sattnerja. Govoril je o njegovem glasbenem prizadevanju posvečenosti resni umetnosti, namenu, ki ga mu je bil postavil ustanovitelj. Nato je pevsko društvo Moste odpelo nadaljni drem Sattnerjevi kompoziciji (za dom med bojni grom ter Zjasni zvezde mu temne) in Svetlovo »Odpri se njena okna«. Zbor je vse tri točke absolviral pod pevovodjem prof. R. Pirnatom z natančnostjo in animirano. Pod pevovodjem g. Peregrinom Capudrom je nato odpelo pevskega društva Zvezda odlomek iz Sattnerjeve »Jesteve prispege« (»Proslava Jesteje«), Gerbičevega »Pastirčka« ter Hafnerjeve »Rožice«. Zvezda je prav discipliniran zbor, ki vestno reagira na intencije dirigenta. Sledilo je tudi s tremi točkami pevskega društva »Sava«, in sicer a Volaričeva »Čolnčič«, Prelovčeva »Cvetlica in brošča« ter Venturiničeva »Halole«. Zbor je pod pevovodjem Venturiničem opravil svojo nalogo prav dobro. Za konec je nastopil spet pevski zbor P. H. Sattner pod pevovodjem F. Dečmanom. Odpel je C. Pregljevo »mam dro fletna navajana«, O. Devovo »Soče in E. Adamčičeva »Čuj nas zemlja«.

Zamisel izredno delavnega in podjetnega pevskega zbora P. H. Sattnerja je vredna vse pohvale. Spominski koncert je bil organiziran prav dobro. Nastopajoči zbori so dokazali, da so resna, delavna pevska telesa, ki jih sestavljajo pevske prav lepi in tudi že prav dobro izolirani glasovni materialom. Prireditelj je uspešna v vsakem pogledu in je bila tudi lepo obiskana.

Velike stavbe sredi mesta

dobivajo že svoje dokončne oblike. Velika palača banke Slavije bo izpolnila teren Dukičevega bloka, nasproti pošte in Emona vsak dan više raste moderna palača trdnice Bača, na oglu Prešernove in Dunajske ceste se budi moderno poslopje na mestu, kjer je svoje čase stal hotel Slon. Zdi se, da bo sredi našega mesta, ko bodo dokončana vsa dela na teh pomembnih stavbah, dobila popolnoma drugačen, moderen obraz. Za majhne razmere, ki jim zadnja leta v našem mestu kaj naglo odrasčajo, bo ta nova ljubljanska »City« s svojimi poslovnimi in gostinskimi zgradbami že kar predstavljala nekakšno nebotičniško vele mestno skupino. Počasi bo sredina mesta dobila nekakšen strožji, poslovni in uradni obraz — in nekam velikopoteznejši, sodobnejši bo postala.

Meščani hodijo mimo novih stavb in ugibajo razne reči. Med drugim se tudi menijo, kdo bo prevzel v novih stavbah ta, kdo oni lokal. Seveda je zdaj poslopje »Slon« najaktualnejše. Govori se, da bo kavarno v tem poslopiju prevzel lastnik sam, restavracija pa bosta sporazumno v skupni režiji vodila dva naša znana gostinska podjetnika. Prvotni finančni pogoji za prevzem posameznih lokalov v poslopiju so bili zadnje čase baje prav izdatno omiljeni.

Baraka je gorela

Tam zadaj za klavnico so imeli snoči hudo steko. Prav za klavnico stoji stare barake, razni vozovi in podobno. V njih stanujejo revne družine. V eni teh barak, odnosno predelov je snoči nenadoma nastal ogenj. Ker je baraka lesena, so se seveda stanovanci in tudi bližnja sosesa močno prestrašili. Kar prava pravcata panika je nastala. Strah ima vselej velike oči. No, pa so se kmalu pripeljali naši poklicni gasilci z reševalne postaje ter ljubljanski prostovoljni gasilci. Brž so napravili red in mir ter zapodili rdečega petelina tja za tretjo goro. Malo so pogrebeli in polili, pa je bilo konec ognja in razburjenja.

Včeraj so v ljubljansko bolnišnico reševalci odpeljali sodarja Janeza Jenka, ki je uslužben v Centralnih vinarnah. Jenko si je pri delu poškodoval roko.

Prijeli so „zlatinarja“ in „higienika“

Ljubljanskim defektivom in stražnikom Jože Rukavina iz Nove Kapelke pri Zagrebu prav gotovo ni neznani. V črni bukvali ga imajo zapisanega kot poklicnega tatu in vlomilca. Rukavina je tak moč, da se ga strašno hitro prime tuja lastnina, posebno tuje zlato kar skače v njegove žepe. In vselej, kadar ga pri nas zalotijo, se pokaže, da si je bil spet nakopal na glavo celo vrsto hudih pregreh. Ko ga je ljubljane izženo po prestani kazni, se premakne na Hrvaško, kjer se spet nemudoma zaposli z enakimi »opravicami«. Seveda pa mu tudi tam kmalu začno goriti tla pod nogami. O pravem času ponavadi se pobere šila in kopita ter jo po briše drugam. Posebno ima v taškah naše kraje. In pred nedavnim časom je Rukavina spet prišel v Slovenijo.

Pot ga je prinesla do Hranitnika. Malo se je ogledoval in prečenil, da bo najbolje, če jo ubere na stanovanje gostilničarke Birtičeve. Ker je zlatinar, ga je seveda posebno zamikala zlata ura. Brž jo je spustil v žep. Seveda jo je takoj tudi poskusil spraviti v denar. »Pretopile« je 1200 din vredno uro kar za borih 120 din! Orožniki so najprej zgrabil nekega drugega moškega, ki ga je menda videla domača služkinja, ko je hodil okoli hiše. Zdalj pa je Rukavina moško zatrdil, da je bil le on tisti možak, ki je hodil okrog hiše in izmaknil uro. Rukavina se ni ne izmotava — gluko prizna in če reče, da je bil kaj zagrešil, to gotovo drži.

Po tatvini je nadaljeval svojo »zlatokopovsko« pot. Na razdalji od Hranitnika do Ljubljane — kolikor se je do zdaj dalo ugotoviti — ni pustil vidnejših sledi. V Ljubljani pa ga je zaneslo v Kolo-dvorsko ulico. Spravil se je v stanovanje trgovca Orehka, kjer je brž pobral z nočne omarice zlato uro in dve zlati zapestnici. Orehkovi cenijo vse troje na približno 3000 dinarjev — Rukavina pa je prodal vse skupaj za 380 dinarjev. Trgovca Orehka je tatvino prijavil in na delo se je podal detektiv Križman. Ni trajalo dolgo časa, pa je zgrabil »zlatinarja« Rukavino za ovratnik ter ga predal v zasiljevanje policijskemu uradniku Macarolu. Še malo bodo Rukavino izprašali vest, nato pa ga bodo izročili sodišču.

Policijski organi pa so zgrabili še drugega prevejanega nepoštenjaka. Ta mož pa je prav za prav še mnogo izrazitejši »specialist«. Udeležoval se je v posebni »stroki«: kradel je zdravstvene pripomočke. Dokazali so mu, da je bil okradel neko veliko ljubljansko drogerijo in nekega našega zdravnika. Sli so pogledat, kako kaj izgleda na tatovem stanovanju; v takih slučajih se kaj rado pokaže, da so stanovanja skladišča ukradenega blaga. Pri policijskem uradniku Lovrenčiču se je kmalu začela kopičiti velika zaloga ukradenih predmetov, in sicer same čedne, koristne in drage reči: zdravniški toplomeri, injekcijski aparati in preparati, zavojčki bombaža, pincete in podobno. Pokazalo se je, da že dosedanja vrednost ukradenega blaga presega 20.000 dinarjev. Policija pa zdaj še vedno pridno preiskuje in se zdi, da si bo moral »higienik« zaradi svojih napačnih obiskov in odnašanj že presneto beliti glavo.

Šport v zadnji minuti

Lou Ambers je v Bostonu premagal s knock-outom v četrti rundi Honeyja Mellodyja. V drugi minuti četrte runde je Ambers nenadoma z izredno ostrim uppercutom »našel« svojega nasprotnika ter ga omajal, nato pa ga je odpravil s serijo levih crochetov.

Znani Pedro Montanez si je poskrbel za novo zmago v Los Angelesu. V deseti rundi je s knock-outom premagal svojega nasprotnika Jacksona.

Znameniti kolesarski dirkači Kaers, Vissers in Schultz so bili povabljeni za dne 4. maja v Nemčijo. Tam bo v Schweinfurthu hitrosna dirka na 100 km. Vsi trije pa so dobili tudi povabilo, naj počakajo po tej dirki še prihodnje nedelje, da se bodo udeležili krožne dirke na progi 240 km.

Jacques Girard, odlični francoski kolesarski dirkač, se je odločil, da bo poskusil izpodbiti vse stare rekorde od 50 milj do 100 milj. Prihodnji mesec bo poskusil uresničiti ta svoj namen na dirkališču Croixde Berny ali pa na dirkališču v Bordeauxu.

Štirje Holanci so se prijavili za letošnjo biciklistično dirko »Tour de France«. So to znani dirkači Van Schendel, Lambrechts, Hellemans in Van Něk. Schulteja in znanega Middelkampsa letos ne bo.

Celjani!

V dne 29. in 30. aprila se zgrne v Celje cvet in steber našega naroda. Slovenske kmetije pridejo zborovat med nas iz svojih lepih kmečkih domov, odkoder smo izšli tudi mi in naši predniki. Počastite svoje v svoji sredi! Okrasite svoje hiše z zastavami! Naš kmet naj čuti, da je prišel med svoje. Dr. Vorsič, celjski župan.

Udeležencem kmečkega tabora v Celju

1. Z odlokom GD br. 37.202 je odobrena polovična vozna za udeležence kmečkega tabora v Celju, dne 30. aprila 1939. Udeleženci naj kupijo na odhodni postaji cele vozne karte in železniško legitimacijo K-13 za 2 din. Ta kupljena cela vozna karta velja za brezplačno vozno na tabor, če na obrazcu K-13 predsedstva tabora potrdi udeležbo. To potrdilo se bo izdajalo v taborških pisarnah v Orlovskem domu v Celju in pri Sv. Jožefu. Polovična vozna velja za vožnjo tja od 27. do 30. aprila, za vožnjo nazaj pa od 30. aprila do 3. maja v vseh razredih brzih in potniških vlakov na področju ljubljanske železniške direkcije.

2. Če bo lepo vreme, bodo prisostvovali kmečkemu sprevodu skozi Celje vsi naši voditelji na balkonu celjskega mestnega magistrata. Poskrbimo torej, da bo sprevod čim množičnejši.

3. V soboto zvečer bodo pri Sv. Jožefu slovesne večerice in rimska procesija z baklami, ki se bodo dobile pri cerkvi.

4. Če bo deževalo, spreveda v nedeljo ne bo! V tem primeru se bo vršilo ob 9 dopoldne veliko kmečkom zborovanje v dvorani Ljudske posojilnice, po zborovanju pa odidemo skupno k Sv. Jožefu, kjer bo cerkvena slovesnost. Tudi nedeljska predstava igre »Slovenskega kmeta povest« se bo v primeru slabega vremena vršila v Mestnem gledališču in sicer takoj po sveti maši.

Prosimo, da opozorite na ta sporočila vse, k se nameravajo kmečkega tabora v Celju udeležiti!

„Poceni“ blago

Maribor, 28. aprila.

Pred malim senatom v Mariboru je danes razprava proti zakonu Antonu in Kristini Škerlec, vinarjem iz Ivanjševcev, ki se zagovarjata zaradi sprotne prevare. Lansko jesen sta oba navedena opeharila mariborsko trgovko »Slavija-Textil« za znatne zneske. Škerlec je prišel k omenjeni trgovki ter se predstavil kot Vodopivec Franc, tkalec v Rosnerjevi tovarni. Izvedel je, da daje trgovka tekstilnim delavcem blago na upanje pod pogojem, da se jim potem kupnina v tovarni odteguje od njihove mezde v manjših mesečnih obrokih. Trgovka ima veliko takšnih obročnih odplačevalcev, pa poslovanje ni sumil, da se mu je Škerlec predstavil pod napačnim imenom. Poslovodja je od dozdevnega Vodopivca zahteval samo, da mu prinese še podpis kakšnega svojega tovariša, ki bo zanj jamčil. Škerlec je res fainkeiral na poboljšico podpis Sinekovič Ana, delavke v tovarni Rosner. Čez nekaj dni potem je prišel Škerlec zopet v omenjeno trgovino, to pot pa v družbi svoje žene, katero je predstavil kot svojo zaročenko, tekstilno delavko Justo Bohl. Zopet sta zaročenca nakupila veliko raznega blaga ter sta se obvezala, da ga bosta odplačevala v mesečnih obrokih od svoje mezde v tovarni Rosner. Ko pa je ob koncu meseca trgovka Slavija-Textil predložila v omenjeni tovarni svojo terjatev, je dobila odgovor, da je nasleda spretenu sleparju. Škerlec pa se ni dolgo veselil svoje posrečene domislice, ker so ga izledili. Vendar so našli pri njem samo majhen del blaga, ki ga je izvalil od omenjene trgovke. Vse drugo je že spravil mož pravočasno v denar.

Razprava proti Škerlec in njegovi ženi ob času našega poročila še traja.

Drobne iz Kranja

Koncert APZ v Narodnem domu 3. maja ob pol 9. zvečer. Zavedajmo se, da pride v naše mesto naše slovensko najboljši, najdaljše in najbolj delavno pevsko telo, s katerim se ne more primerjati nobeno podobno združenje pri nas. Vse leto nas Akademski pevski zbor preseneti s programi in edinstvenim izvajanjem, da človek ne ve, ali naj občuduje lepoto petja ali naj občuduje dela, ki jih zbor pod dirigentom Francetom Maroltom tako mojstrsko gradi pred nami, da dobi popolnoma drugo fiziognomijo, kakor smo jo bili vajeni zlasti pri starejših poznanih pesmih. Tako se je dogodilo, da smo pravo muzikalno vrednost del, ki so jih narodu darovali avtorji iz dobe slovenskega prepoda, spoznali šele na letošnjem koncertu Akademskega pevskega zbora v Ljubljani. Pridite tudi vi in prisluhnite glasbeni lepoti!

Ban dr. Natlačen v severni Sloveniji

Ban dr. Marko Natlačen je na svoji nadzor, stveni poti po severnih predelih Slovenije včeraj potoval po prevalskem okraju. Ze zgodaj jutraj, je dospel v Prevalje, kjer so ga pričakovali uradni zastopniki, duhovščina, šolska mladina z učitelji, slovenski fantje in Sokoli v krajih, župani iz okraja, gasilci itd., dalje zastopniki JRZ ter gospodarstveniki, prostovoljni, socialni, strokovni, stanovskih in narodno obrambnih organizacij ter mežiškega rudnika. Bana dr. Natlačen je pozdravil prevalski župan in banski svetnik Kugovnik. Za lepi sprejem se je ban zahvalil s kratkim govorom ter dejal, da so Prevalje s sprejemom pokazale svojo veliko narodno in državno zavednost, kar je pomembno zlasti v današnjih zbeganih časih. Današnje navdušenje in zavednost naj še naprej živi ob naši severni meji. — Za Prevaljami je ban obiskal še Črno, Mežico in Guštanj, kjer so mu bili povsod prirejani podobni navdušeni sprejemi, katerih se je udeležilo veliko število ljudstva vseh stanov. Iz Guštanja je odšel v Dravograd. Pri vseh sprejemih je imel ban dr. Natlačen kratke nagovore, v katerih je poudarjal, naj njegov obisk ob severni meji da priznanja zavednemu prebivalstvu v teh krajih. — Ogledal si je jeklarino v Guštanju in prelatočev struge reke Mežice. Na okrajnem glavarstvu v Dravogradu je ban nato sprejemal zastopstva raznih stanov in organizacij, ki so mu prinesla svoje prošnje. Obiskal je tudi banovinsko deklško vzgajališče v Črnečah.

Socialne in zdravstvene razmere zagrebških vajencev

V zadnji reviji »Radniška zaštita« piše dr. Ivan Winkler in dr. Pavlo Čepulčić o vajencih ter prikazuje s 13 statističnimi tabelami njihovo stanje. Dr. Winkler pravi sledeče:

Splošno je znano, da ništa položaj in življenje vajencev niti najmanj zavidanja vredna. Zadevajo le, da primerjamo življenje in razmere ostale mladine z razmerami, v katerih živi vajenci. Medtem, ko se za šolsko mladino vodi točna skrb o delu in počitku, medtem ko se za napredek šolske mladine brigajo šole in izvenšolski krogi in se ustanavljajo razne človekoljubne ustanove za podpiranje šolske mladine, se za njo ustanavljajo razne menze, domovi in slično — toda vajenci — kot bi bili od vseh pozabljeni in zanemarjeni. Ni torej nič čudnega, če se pri takih razmerah tudi vajenci sami zanemarijo in zapuščajajo ter postajajo zmnirani. Kje naj ta mladi svet vidi svoje vzore? Kdo naj mu da ambicije? V delavcih jih navadno niti ne smatrajo za vajence v strogem smislu besede. Če hočemo biti iskreni: tudi ni nobenemu do tega, da bi jim dal pravi smisel za delo. Vajenec je v delavnici nedozrelost delavca, ki za svoje neznanje trpi peovke in žalitve od strani starejših nastavljenec. Vajenec je delavec in sluga ne samo delavnice, ampak tudi vsakega doverljajšnega vajenca, ki čuti potrebo, da mu ob vsaki priliki dokazuje svojo superiornost. Vajenec ne sliši nikdar pohvale o svojem delu, zato pa mora za vsako malenkost poslušati psovke in karanje. Naravno je, da tako postopanje ubije vsako voljo do dela in izživa trnino in nezadovoljstvo, ki vodi do indolence in zanemarjenosti.

Izven delavnice je vajenec, v kolikor se ne nahaja v šoli, prav tako prepuščen sam sebi in več ali manj podvržen vplivu bližnje okolice. Ne pozna nobenih ekskurzij, nima nobenega solidnega vodstva pri vzgoji, ne pozna počitnic, dijaških kolonij, domov, kot da bi ne potreboval zraka in solca. Vsačen učenec ima božične, velikonočne in glavne počitnice. Vajenec pa pozna le nočni počitek, a o zabavi ni niti govora. Vendar so tudi ti mladi ljudje razigrani in čutijo potrebo po poštenih igrah in zabavi, kakor jo čutijo tudi oni v šolah. In te potrebe ne more in ne sme nikdo oporekati.

Nadalje so prikazane tabele po posameznih strokah in starosti vajencev, kakšne šole so izvršili, pri kom stanujejo, če epi v sobi ali v delavnici, koliko ur dela na dan, kakšne zneske odškodnine dobivajo na teden in število vajencev, ki ne dobe nobene odškodnine za delo itd. V zdravstvenem pogledu od 4083 vajencev je 606 vajencev, ki niso povsem zdravi.

Kakor se vidi, da stanje boleznih pri vajencih nikakor ne zaostaja za onim pri ostali mladini, ki sicer živi v ugodnejših razmerah. Verjetno je, da je temu vzrok večja odpornost mladih ljudi, kakor tudi eplosni dvig narodnega zdravja in zdravstvena skrb, ki se je deložni. Vsekakor pa je mnogo takega, na kar moramo pokazati s pratom in to je v prvi vrsti splošna neznanost in zanemarjenost, ki je pri tej mladini splošno vko-renjena. Zaradi teh prirojenih lastnosti se zdi da je ta mladina zapustila šolanje v srednjih šolah, čeprav jih je mnogo, ki so to storili iz materialnih razlogov.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

»Vaša obljuba me zelo pomirja,« je rekel. »Stari strahovi se morajo enkrat pomiriti. Ne maram, da bi me še dražili. Star sem. Kmalu bom sam med njimi.« Zasmehal se je.

»Senor, želel bi, da pozdravite mojo soprogo. Antonio je žel okoli. Skozi okno kočije se je stegnila proti njemu bela roka.

»Vse je že tako daleč, tako zelo daleč,« je slišal govoriti Fides.

»Kako?« je rekel don Luis.

Njena roka je tipala v temi. Antonio se je sklonil nad njo in jo poljubil. Velika kočija je izginila v temi.

Madrid je opoldne tih in soparen. Zlasti v četrti bogatašev in močnejšev so ulice večkrat tako mrtve kakor v Pompejih. Nad hišami leži spanec. Samo daljni ropot posameznih vozov, ali cvileč glas beračev prekine od časa do časa to grobno tišino.

Zgodaj popoldne naslednjega dne je stal Antonio pred težkimi železnimi vrati Case de Azuaga in gledal ozko, temno in negostoljubno pot skozi vrt, ki je držala do hiše. Nobenega človeka ni bilo videti. Potrkal je. Od obokov, ki so bili kakor predor, je odmevalo. Poskusil je še enkrat. Zopet se ni nič zganilo. Postal je nestrpen in stegnil roko skozi železne palice, potisnil zapah vstran in vstopil.

Na vrtu ni bilo nikogar. Šel je navzdol po poti, ki je držala k ovalnemu prostoru na sredi. Visoka živa meja je zapirala vhod v hišo. Ob vodnjaku je bila vrtna utica, ki so jo očitno šele pred kratkim postavili. Nad vodnjakom je bil bronast kip. Pogledal je po naključju kvišku — in kmalu je zadržal vzkipl presenečenja. Tu je bil izgubljeni dvojniki bronaste dečka. Ali pa najmanj postava, ki je bila vlita po istem modelu.

Opazoval je natančneje. To ni bil samo posnetek. Bil je resnično njegov bronasti deček iz samostanskega vrta. Na vsem svetu ni poznal ničesar tako dobro, kakor njega. To je bil njegov brat.

Na dečkovem licu je našel prasko, ki jo je nekoč napravil sam s kamnom. Tedaj ga je pater Ksaverij prvič udaril. Čutil je še, kako se je zvijal na njegovih kolenih in kričal od bolečin. Svetoskrbnost — beseda mu je ostala nepozabna.

Ce bi ga don Luis hotel umoriti, bi ga ne mogel tako razjeziti. Zadel bi le telo. Toda on je ukradel bronast kip od njegovega vodnjaka in od njegovega drevesa — to je bilo zanj največje zločinstvo.

162

Uničena je bila njegova nedotakljiva preteklost in pribežališče njegovih sanj.

Ne! On ne mara govoriti z don Luisom, niti ga ne mara več videti. Že sama misel na to mu je bila neznoša. Nenadoma je jasno videl pred seboj, kaj pomeni v njegovem življenju ta mož in Fides. Takoj mora proč od njunega vpliva. Otrasti se ga mora in ga uničiti. Bronasti deček je bil ujet, toda on, Antonio je prost in lahko odide z vrta.

Pojdi!

Da, in sicer takoj. Proč, preko morja, odtrgan od vseh korenin preteklosti, kakor je ta bronasti deček. Kaj mu mar njegovi starši! Bili so mrtvi — on je prišel iz teme in se je zbudil v življenje šele na samostanskem vrtu. In to življenje živi v njem. To je del njega. To ima lahko povsod in vedno pri sebi.

Sklonil se je naprej in pomočil svoje roke v vodnjak. Nato jih je dvignil kvišku kakor čašo in je pustil, da mu je voda počasi in po kapljah curjala skozi prste.

»Imej se dobro, stari tovariš!« je mrmral in pogledal poslednjč starinski mladi bronasti obraz s slepimi očmi, čigar praden smeh je počival nad vodno gladino.

Čutil je, kako mu sledi srep pogled, ko se je obrnil, da bi odšel. V bližini železnih vrat je nenadoma opazil, da ni bil sam. Sancho je ležal in spal na klopi, z obrazom obrnjenim proti zidu. Zdelo se je, da svoj opoldanski počitek jemlje zelo resno. Njegovo smrtnanje je razločno slišal. Poleg njega je na tleh ležala Juanova kitara.

To kitaro je kupil v Havani takrat, ko se je s Cibom peljal v mesto. Čisto jo je dvignil, zagrabil z roko trdno za strune in odšel iz vrta.

Don Luis bo vsekakor izvedel, da je bil tukaj in da je držal obljubo. Pol ure kasneje se je pripeljal k Ovrardu v kočiji kot kak trubadur, trdno odločen, da bo takoj odpotoval. Ovrard sam je moral priznati, da je brezmiselnost še čakati na Parishova pisma. Popoldne jima je potoke v razgovorih o vseh tekočih poslih. Ovrard je govoril skoraj neprekinjeno. Ležal je še v postelji in begal s pogledom preko stropa do Antonia. Zdelo se je, da je še vedno na preži, da bi Antonia z nečem zadržal. Vendar ni bil sposoben to svoje čustvo povedati, ali pa staviti praktičen predlog v tej smeri. Antonio se je izmaknil vsakemu sentimentalnemu prigovarjanju.

»Gospodu Nolteju sem za vas nakazal ček,« je rekel Ovrard. »Višina zneska vas bo — upam — prijetno presenetila. Ne ugovarjajte. Sicer pa je itak prepozno. Vi podcenjujete vrednost denarja, Antonio. Zagotavljam vas, nikdar ga ne moremo imeti dovolj.«

»Sedaj se ne bova pripravila o tem,« je rekel Antonio. »Zdi se mi važen le v toliko, da z njim kupim, kar želim.«

Ovrard je napravil z rokami živčno kretnjo in spremenil razgovor. »Stvar z don Luisom in kočijo prepustite kar meni. Mislim, da je Godoyev predlog, poslati dona Luisa v Mehiko, sijajen. Ali se vam ne zdi?«

Antonio ni odgovoril.

»Ah, da, ubogi Juan,« je vzkliknil Ovrard. Stegnul se je po kitari in jo ogledoval. »Brez dvoma je njegova,« je rekel majaje z glavno in potegnil po strunah. »O vsej stvari bom govoril s kraljem.«

»Otrok je jezen, ah, zelo jezen,« se je zdelo, da tožijo strune.

Antonio je nenadoma videl pred seboj pečeno čeri pri Gallegovini. Vstal je in se za trenutek umaknil iz sobe.

Hotel je priti zopet nazaj, ko pa je prekoratil dvorano s severškimi vazami, se je premislil. Šel je na dvorišče in stopil enostavno v kočijo.

»H knezu miru — hitro!« je zaklical kočijažu. Hotel si je dati takoj izstaviti svoje poverljivo pismo za španske oblasti v New Orleansu.

»He!« je kričal Ovrard z okna, ko je razumel, kaj se je zgodilo.

»Kaj naj napravim s kitaro?«

»Obdržite jo, saj je last Španije. Vrzite mi doli še moj klobuk, ki leži na mizi. Sicer ne potrebujem ničesar več.«

Ovrardov bledi obraz je izginil z okna.

Voz je odpeljal.

»He!« je rekel bankir in zopet pogledal ven. »Fant je iz sebe. In brez...«

Široko je zamahnil po zraku in legel nazaj v posteljo.

Nekaj dni kasneje je odjadel Antonio s Simbo vred na lepi ladji Lotharje iz Lisabone v New Orleans.

DEVETA KNJIGA.

63. poglavje.

Na vodah Babilona.

Zemlja!

Iz sinjega morskega obzorja se je dvigala v daljavi ozka črna črta kakor rob skodelice. Svetloba se je lomila v drugi barvi in širna ploskev je valovila drugače. Sonce ni več sijalo na nepretrgni ploskvi sivine. Milje široko se je valila proti jugu rumena reka. Mississippi črpa svetlo kri vse celine in počasi naraščajoče in padajoče srce temnega morskega zaliva.

Od tu in tam

Deset milijonov posojila je najela banska uprava savske banovine pri banovinski hranilnici v Zagrebu, da bo dozirala nove paviljone pri bolnišnicah v Osijeku, Glini, Sisku in Slavonski Posrebi. Banska uprava ni določila nobene podpore za gradnjo nove velike bolnišnice v Zagrebu iz razloga, ker smatra, da je to dolžnost države, kajti po vojni ni država zgradila na področju savske banovine niti ene bolnišnice. Obljubljeni je bila sicer od države podpora 17 in pol milijona dinarjev za gradnjo nove Zakladne bolnišnice, toda o izplačilu te vsote do sedaj ni bilo še ničesar čuti.

Paviljon češkoslovaške države na zagrebškem velesejmu je prevzela nemška država. Za časa spomladanskega velesejma bo ta paviljon zaprt, pač pa bo na jesen spet v njem prirejena razstava proizvodov nemškega protektorata Češke in Moravske, Zagrebški velesejem bo odprt v soboto v navzočnosti trgovskega ministra Jevreima Tomiča. Velesejem obsega v glavnem razstavo avtomobilov vseh svetovnih znamk.

Z vročim železom so mučili neznani roparji pesestnika Sando Cvetkoviča v Suvodolu pri Smederevu. Ko je Cvetkovič s svojo družino večerjal, so vdrl v hišo trije maskirani in oroženi razbojniki ter zahtevali denar. Prestrašeni kmet jim je izročil nekaj stotinastih bankovcev, kar pa roparjem ni bilo dovolj. V ognju so razgrlili železo in z njim žgali nje in ženo. Med tem pa sta dva roparja že našla 20.000 dinarjev, naka so vsi trije pobegnili. Cvetkoviča in njegovo ženo so prepeljali v bolnišnico.

Desetletnice smrti vojvode Stepa Stepanoviča se spominjajo belgajski časopisi. Stepanovič je bil odličen vojakovodja, ki se je izkazal v balkanski, srbsko-bolgarski in balkanski vojni. Zaradi svoje zmage pri Ceru nad Potiorekovim avstrijsko armado je dobil naslov vojvoda. Ko so l. 1915. pritisnili od treh strani sovražniki na Srbijo, je Stepanovič z odlično zmago potisnil Bolgare in s tem omogočil umik erbske vojske po dolini reke Morave in od tod naprej skozi Albanijo do morja. Prav tako se je odlikoval pri preboju solunske fronte l. 1918. Po vojni je bil Stepanovič poveljnik armadnega zbora v Sarajevu. Umril je 27. aprila 1929.

Nepokornim kolesarjem, ki niso hoteli pravčasno plačati predpisanih pristojbin, je zaplenila kolesa policija v Zenici. Na prvi poziv se večina kolesarjev ni niti odzvala. Po drugem pozivu pa je ostalo še štirideset neprijavljenih koles. Policija je vsa ta kolesa zaplenila. Vrnila pa jih bo lastnikom, kadar bodo plačali predpisano pristojbino s kaznijo vred.

Svojega kneza so izvolili cigani v Stari Kanizi v Vojvodini. Ta običaj obstoji že več desetletij. »Knez« je gospodar nad ciganskimi rodovi v Vojvodini in ima dolžnost, da vsakega cigana, ki bi se pregrešil proti državnim zakonom, ovadi in izroči oblastem. Tamkajšnja policija pa zaradi tega poskrbi, da je izvoljen le tak cigan, ki še ni bil nikoli policijsko ali sodno kaznovan. Letos so nikoli policijsko ali sodno kaznovan. Letos so imeli volilno pravico tudi cigane. Razumljivo je, da so cigane oddale svoje glasove za kandidata, ki je bil po znanosti lep. Kljub temu pa je zmagal glasovi ciganov, trgovec s konji Obrad Jovanović. Ker se cigane nikakor niso hotele priprizniti s takim izidom volitev, so priredile po mestu kar demonstracije. Če ne bi pravčasno posredovala policija, bi prišlo celo do spopadov.

Lani pogorelo hrvaško vas Kolarec bodo do letošnje jeseni že nanovo pozidali. Javne zbirke so vrgle okrog 150.000 din, prvih tega pa so se nekatere tovarne darovale gradbeni material. Nazadnje se je potegnil za rečeve še Higienški zavod, ki je sestavil načrte za higiensko urejeno vas, ki naj bi bila za zgled pravilno in higiensko urejene vasi. Doselej so sezidali že 13 novih enonadstropnih hišic.

Na pet let dela v prisilni delavnici je obsodilo sodišče v Lazičah 17 let starega Milutina Mišića zaradi umora ljubimca svoje matere. Vdova Elizabeta Mišić je živela v nedovoljenih odnosih z Mihajlom Perićem. Trije njeni sinovi so se materinega življenja eramovali, ker je vsa vas govorila o tem. Ko pa se je mati sklenila poročiti in prepisati vse svoje imetje na novega moža, je sin Milutin počakal v zasedi Perića in ga s sekuro ubil. Sodišče ga je zato za pet let poslalo v prisilno delavnico.

Pred civilizacijo je pobegnila v zakotno Bosansko vas Čapljina Nizozemka Kornelija van Vamel. Starki se je zahotelo mirnega in preprostega življenja ter je zato preprovala Grčijo in Italijo, pa ji ni nikjer ugovarjalo. Slednjič se je seznanila z nekim Bosancem, ki ji je nasvetoval, naj se nastani v Čapljini. Res se je v zakotni vasi kupila borna hišica, postavila majhen čebelnjak in kupila nekaj kokoši. Že tri leta biva tam, vendar se z ljudmi ni mogla sprijazniti, ker ne zna srbsčine. Vamele je sicer akademsko izobražena žena, saj je v Parizu študirala prirodoslovje, pozame pa se je omožila z mornariškim častnikom. Ko je ovdovela, si je zaželela mirnega življenja. Nedavno si je kupila tudi kravo, ki jo sama molze. V hiši pa ima solsko tablo in se uči pisati cirilico. Domači ljudje jo smatrajo za čudakinjo, ker ne morejo razumeti, kako more taka gospa zamenjati ugodno življenje v mestu z životarjenjem v pozabljeni vasi.

Do hude železniške nesreče je prišlo v bližini Kačanika v Srbiji. Lokomotiva tovnega vlaka je ponoči zadela ob skalo, ki se je zaradi deževja odtrgala od stene in se ekotalila na progo ter je vlekla skoraj dva kilometra s seboj. Prednja os lokomotive je iztirila, pa je stroj kljub temu vozil naprej. Ko pa je pripeljal do ovinka, je iztirila lokomotiva, naka so iztirili tudi vozovi. Pri tem sta se vnela dva vagona, v katerih je bil petrolej, vsi ostali vagoni pa so se zdrobili. K sreči ni bilo človeških žrtev, pač pa je škoda velika, saj jo cenijo na tri milijone dinarjev. Za nekaj dni bo promet ustavljen, dokler ne bodo očistili proge.

Tudi jugoslovanske babice so se oglasile oni dan v Belgradu in se zbrale na občni zbor. Sestavile so resolucijo ter jo izročile ministru za socialno politiko in narodno zdravje Miloju Rajakoviću. V njej pravijo, naj se uredi vprašanje babic zlasti v podeželju na ta način, da bi se nastavlja babica na vsakih 5000 prebivalcev. Koder pa je občina manjša, naj bi se združilo več občin in vzdrževalo eno babico. Daje zahtevajo, da se odredi tudi babicam v bolnišnicah in sanatorijih osemurni delavnik ter uredi njihov gmatni položaj. Za boljšo vzgojo babiškega naraščaja naj se podaljšajo dosežani tečajji od 18 mesecev na tri leta učne dobe. Končno naj se oblasti nekoliko bolj pobrigajo, da bodo naredile neškodljive ve lazi-babice, ki jih je v podeželju izredno veliko.

Brezovnik Martin oproščen vsake krivde

Občinstvo je razsodbo pozdravilo s ploskanjem

Celje, 27. aprila.

Občinstvo, ki je prisostvovalo razpravi včeraj in danes, je bilo prepričano o Martinovi nedolžnosti in ga pomilovalo. Pri zaslišanju posameznih prič, bilo jih je zaslišanih kar 52, so bile dognane marsikatero ogabnosti, da so se vsi navzoči zgražali nad groznim počenjanjem z mladim človekom, ki je bil po nedolžnem obsojen na dosmrtno robijo in je že štiri leta sedel v zaporih okrožnega sodišča v Mariboru.

V zaslišanje posameznih prič, ki je trajala vse dopoldne in popoldne, se ne bomo več spuščali, saj je bilo danes zaslišanih nad 25 prič. Ze iz včerajšnega poročila je dovolj razvidno, kako so se Arnič, Repičeva in Part zakleli, da bodo pričali proti Martinu, pa naj bi to bilo prav ali ne.

Obremenilna izjava orožnika Mekinde

Pri današnji razpravi je predlagal zagovornik g. dr. Komavli, da se zasliši priča Arnič, češ da je baje on zadržal pričo Dobrovo Ivana od razprave. Arnič je zatrjeval, da ga niti ni videl ni. Repičevi Elizabeti je Dobrovo baje izpovedal in ji celo naročil, naj pove na sodišču, da ga ne bo ter da bo šel čez mejo. »Mislim sem, da bom drugim dobro storil, pa sem sebi slab«, tako je baje Dobrovo pri slovesu rekel Repičevi, ko se je poslovil od nje.

Nekaj značilnega in lahko rečemo edinstvenega je bilo pri tej razpravi. Martin je bil že štiri leta v ječi, obsojen je bil na dosmrtno robijo, pa je moral govoriti o vsem tem prej gornje-grajski okraj, preden je dobilo vse to sodišče. Mnogi so pri zaslišanju izjavili, da bi že prej pričali in rešili Martina, pa so se bali potov in skrbi, ki so zvezani, če mora človek pred sodišče.

Nato je bila zaslišana Kranje Jožeta. Izpovedala je, kako je kritičnega dne videla ob 6. Martina, ko je odhajal po večernem zvonenju domov. Priča Rosenstajn Angela je izjavila, da je bil Brezovnik opoldne pri kosilu ter poravnal račun za neko kovaško popravilo. Ob kateri uri je prišel, kjer je bil dopoldne in kam je potem odšel od njih, tega priča ne ve povedati. Na vprašanje, kakšen človek se jim zdi Brezovnik, je dejala, da je dober in rad dobre volje, da pa ni razgrajč. Kračin Marjia je o Repičevi dejala, da niso bile na dobrem glasu in da so fantje zahajali k njim. Sledijo izpovedi prič, ki so si v bistvu enake. Priča Menčak Jakob, šofer po poklicu, ki je bil l. 1935. uslužben pri Miklavžini iz Braslovca, je pričišnega dne prazen peljal tovorni avto iz Gornjega grada na Polzele. Ko se je vračal, je srečal blizu Gasilskega doma v Šmartnem Brezovnika Martina v družbi z Zagožnarjem Jakobom in Purnatom Viktorjem. Kakor sledi iz izpovedi prič, so se ti trije pogajali za nekega konja in so hoteli iti k Zagožnarju na dom, kjer bi vzeli domačega konja v račun. Prav jim je prišel tovorni avto in so se zato vsi štirje odpeljali proti Bočni. Brezovniku ni bilo do Zagožnarjevega konja in se je nato kmalu poslovil, češ da je mati bolna in mora nakrmiti živino. To je bilo okrog 6. ure. Kot zadnja priča je prišel na vrsto Mekinda Franc, komandir orožniške postaje v Storah. L. 1935. je še bil v Gornjem gradu v službi in dobil zato Brezovnikovo zadevo prvi v roke. Takoj potem, ko so našli obešeno Heleno, je zaslišal njeno mater in Arniča, ki sta mu objasnila nekatere podrobnosti. Izključila sta vsako možnost samomora in tako je padel smrt na Brezovnika in sicer: Brezovnik je imel razmerje s Heleno. Posledica je bila, da je Helena zanosila. Ker je pa Brezovnik ni maral, je hotel stvar urediti z njo na samem. Napovedal ji je sestanek na 24. februarja in pozneje še na 10. marec. Ni pa vedel, da je Helena nepismena in da ve za njegova pisma Arnič, ki jih je bral.

Orožnik Mekinda je nadalje izpovedal, kako se je oče Brezovnik tiste dni oglašil v njegovi pisarni in ga prosil nasvetov. On je priporočal advokata, a Brezovnik je odvrnil, češ da lahko on več pomaga kot advokat. Obljubil mu je nagrado. Pri tem je Mekinda upadel v besedo Brezovnik ter pojasnil, da je bil te dni zaradi tega dogodka tako zmeden, da ni vedel, kaj naj stori, da bi pomagal svojemu sinu, za katerega je vedel, da ni kaj takega zmožen.

Ob pol 1. je predsednik g. dr. Vidovič Fran zaprisegel priče, naka je bila razprava prekinjena do treh popoldne.

Popoldanska razprava

Zanimivo je, da prvi prvotna ovadba orožnikov, da se je Repičeva obešila sama. Orožnik Latinovič je izpovedal, da ni našel nobenih znakov nasilnosti pri obešenki. Kazenski list Martinov je bil prazen.

Nato je predsednik nad eno uro bral posamezne izpovedbe prič. Važna je izpoved, da je znano, da je Helena z Arničem zanosila, ker ji je ta nosil stvari, da bi odpravila plod.

Državni tožilec je vtrajal pri obtožnici in predlagal, da se Martinu kazni ne spremeni in da se naj obsodi kot je bil obsojen na prvi razpravi. V 40 minutnem govoru je obtoževal Martina, da je on tisti, na katerega padajo vsi dokazi, da je morilec.

Ob 7. je dobil besedo Martinov zagovornik g. dr. Komavli. Ze takoj v začetku svojega govora je zatrjnil, da je obtožnica brez prave podlage. Če pa so kake obtožilne okoliščine, je dokazano po pričah, da so neistinite. Z vsa odločnostjo je pobijal verodostojnost prič Dobrovo Ivana, Parta, Arniča in Rečičeve in predlagal oprostilno sodbo.

Brezovnik oproščen

Veliki senat se je ob 10. zvečer umaknil k posvetovanju, ki je trajalo okrog 20 minut. Občinstvo je s pozornostjo in nestrpnostjo čakalo, ko

Velik gozdni požar pri Litiji

Litija, 27. aprila.

Danes okoli 1 popoldne je izbruhnil požar v gozdu banovinskega veleposeda v Ponočevih pri Litiji. Goreti je začelo v takimenovanem »Ravbarekem grabnu«. Požar se je hitro razširil na vse strani, zlasti se, ker je ob času požara pihal hud veter. Okoli 10 ha gozda, ki je bil v zadnjih letih zasajen s sadikami borovja in smrek, je uničenega. Le s težavo se je litijkim gasilec, katerim so se pridružili tudi uslužbenci banov. veleposeda v bližini se nahajajoči progovni delavci, posrečilo požar omejiti, sicer bi bila škoda ogromna. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen, ker je začelo goreti razmeroma daleč od proge in je malo verjetno, da bi gozd zažgala iskra iz vlaka. To je v zadnjih 14 dneh že drugi požar v gozdovih Svibna.

se bo pokazal na vratih predsednik okrožnega sodišča g. dr. Vidovič Fran.

Predsednik je prebral oprostilno sodbo: V imenu Nj. Vel. kralja Petra II. se sodba okrožnega sodišča z dne 6. julija 1935., s katero je bil Martin Brezovnik spoznan za krivega umora Repičeve in obsojen na dosmrtno robijo in trajno izgubo častnih pravic, razveljavi in oprošča obtožbe zaradi pomanjkanja dokazov.

Po dvorani je zavalovalo veliko veselje, da so ljudje ploskali, zaradi česar je predsednik g. dr. Vidovič dal izprazniti dvorano.

Lep je bil trenutek, ko so se oče, mati, sestra in sin po dolgih letih objeli in poljubili.

Brezovnikovi v naši podružnici

Okrog polnoči so se oglašili v podružnici »Slovenskega doma« v Celju Martin Brezovnik, njegov oče, mati in sestra. Martin je bil izredno dobre volje. Brezovnikov oče pa je kar jokal od samega veselja, da se je vrnil k njemu in da je krivica vsaj malo popravljena. Poročevalec Vašega lista je stavil Martinu več vprašanj, kako se je imel v zaporih v Mariboru. Prvih sedem mesecev je bil Martin v posebni celici. Tu se je tudi spoznal s Kodrom. Prav zanimivo je pripovedoval, da je imel vsaj eno veselje v zaporu, ko je smeh prepevali na koru v jetniški kapelici. V celjskih zaporih se je Martin spoznal z Zabukovškim. Povedal je, kako se je hotel Zabukovšek dvakrat obesiti, pa mu je odpovedala vrv. Ker je bilo drugo strah pri Zabukovšku, so dali k njemu Martina.

Brezovnikova mati je povedala, da se že veseli večerov, ko bo zopet lahko mirno spala. Danes so se Brezovnikovi odpeljali v Smatno ob Dreti. Na vprašanje, kako bo z Arničem in drugimi pričami, je oče izjavil, da bo vse pustil na miru, ker je treba sovražnikom odpustiti.

Kar šest odvetnikov je opeharil

Maribor, 28. aprila.

Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se zagovarja danes prevečanec, kateremu se je posrečilo to, kar se menda pri nas še ni nikomur — da je namreč opeharil nič manj kot šest mariborskih odvetnikov. Ta mož je Ivan Satler, 45 letni splevar iz Dočoš, ki so ga danes dopolne prignali k razpravi pazniki tukajšnje moške kaznišnice. Satler služi v kaznišnici kazni 1 leta in treh mesecev strogega zapor, na katero je bil nedavno obsojen zaradi raznih drugih sleparij.

Satler je bil lanske leto splevar pri splevarskem mojstru Engelbertu Figerju, ki je spravljal splave za trdke Steiner v Vukovaru, katero zastopa v Mariboru njen poverjenik Viktor Diamant. Dne 24. maja je prišel Satler k Diamantu ter mu je natvezil, da se je njegov gospodar Figer pone-srečil s splavom pri Ptuj, njega pa pošilja k Diamantu, naj mu izplača 150 din na račun Figerja, ki bo potem ta znesek pri končnem obračunu poravnal. Diamant je Satlerju res verjel ter mu je zahtevani znesek izplačal. Satler pa se je takoj nato domielil še drugega načina prevare. Sel je k raznim mariborskim odvetnikom ter jim pripovedoval, kako ga je trdka Steiner prevarila za njegov zaslužek, ker se je splav, na katerem se je vozil, po nesreči razbil. Prosil je odvetnike, naj pišejo trdki Steiner opominjevalna pisma. Ker je nastopal zelo samozavestno ter je navajal večje vsote, ki da mu jo trdka Steiner dolguje, je pr vseh odvetnikih uspel. Obenem jih je naprosil za posojilo na račun zneska, ki ga bodo pri trdki Steiner zanj izterjali. Tudi pri tem je mel sreča ter je dobil od šestih odvetnikov lepe vsote denarja kot posojilo. Pri sedmem odvetniku pa se je ujel. Ko je prišel v njegovo pisarno ter mu začel pripovedovati svojo zgodbo, je vstopil v pisarno odvetniški pripravnik nekega drugega odvetnika, pri katerem je Satler nekoliko dni prej dobil na račun svojih terjatev posojilo. Čim je Satler tega pripravnika zagledal, se je prestrašil in pobegnil. Na ta način je prišla njegova prevara na dan, še predno so odvetniki dobili od trdke Steiner odgovor, da ne dolguje Satlerju ničesar. Satler sedaj svoje podvige priznava. Razprava ob času poročila traja.

Športne vesti

Hrvatski klubi izstopajo iz Lige. Ze včeraj smo poročali, da je zagrebška nogometna podzveza pozvala klube iz svojega področja in ostale hrvaške klube, ki sodelujejo v ligaškem tekmo-vanju, da naj izstopijo. Zaradi tega poziva so se včeraj sestali v Zagrebu vsi ligaški klubi in izdali skupno naslednjo odločitev:

Hrvatski klubi, člani lige, in sicer: Prvi hrvaški športni klub Gradanski, Hrvatski akademski športni klub, Hrvatski športni klub »Hajduke« (Split) in Hrvatski športni klub »Slavija« (Varaždin). Vsi navedeni klubi so na današnjem sestanku ugotovili, da uprava jugoslovanske nogometne zveze ni s potrebno rečnostjo pristopila k reševanju opravičenih zahtev hrvaških klubov, ki so jih stavili v svojem predlogu o prenosni nogometne-gne športa. Nadalje ugotavljajo, da je vodstvo JNZ spet uporabilo staro metodo zavlačevanja in taktiziranja. Zaradi tega so hrvaški ligaški klubi prišli do prepričanja, da JNZ ni na tem, da se vprašanje njene preosnove reši v splošno korist nogometnega športa in zato vsi navedeni klubi izjavljajo, da se po letošnjem končanem ligaškem prvenstvu ne smatrajo več za člani lige.

Tej izjavi se je pridružila tudi zagrebška Concordia. Tako izjavo pa po našem skromnem mnenju ne bi bilo treba podpisati Concordiji, ki ni član lige, niti varaždinski Slaviji, za katero so že vsi drugi ligaški klubi s hrvaškimi vred poskrbeli, da ji ne bo treba več sodelovati v tem zanj tako zoprnem ligaškem tekmo-vanju.

Nogometna tekma Ljubljana: Zagreb. Po pisanju hrvaških dnevnikov nadaljuje zagrebška nogometna podzveza s sklepanjem nogometnih tekem s svojimi prijatelji. Tako je za 29. junij perfektuirana medmestna nogometna tekma med Zagrebom in Ljubljano. Istočasno pa bi v Zagrebu nastopila tudi reprezentanca Osjeka.

Na poziv zagrebške podzveze naj se hrvaški klubi vpišejo v »Hrvatsko športno ligo«, so se takoj javili vsi trije šibeniški športni klubi Osvit, Radnički š. k. Šibenik in HSK Hajduk.

Olimpijski film v kino Sloga. Dnevne predstave v delavnikih ob 16 in v nedeljo ob 10.30, 15, 17 bodo predvajane v korist ljubljanskega Rdečega križa. Člani in prijatelji Rdečega križa, obiščite naše predstave in si ogledajte ta krasni film!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Oblačnost (%)	Veter (smernost, jakost)	Padavine	
		noč	dne				m/m	vrsta
Ljubljana	760.8	20.8	9.6	86	10	0	1.5	dež
Maribor	759.9	22.4	4.0	70	6	0	—	—
Zagreb	761.6	24.0	9.0	80	0	SE ₁	—	—
Belgrad	762.4	25.0	8.0	60	0	SE ₁	—	—
Sarajevo	763.5	27.0	6.0	60	0	0	—	—
Vis	762.5	12.0	10.0	90	10	ESE ₂	2.0	dež
Split	762.7	20.0	13.0	60	4	SE ₁	—	—
Kumbar	762.3	20.0	11.0	80	3	SE ₁	—	—
Rab	761.5	17.0	11.0	50	3	SSE ₁	—	—
Dunaj	—	—	—	—	—	—	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo vreme. Ponokod manjše padavine.

Koledar

Danes, petek, 28. aprila: Pavel od Križa. Sobota, 29. aprila: Peter, mučenec.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska c. 48; mr. Trnkoczy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Drvi bo ponovitev koncerta Akademskoga pevskega zbora v veliki dvorani Union ob 20. — Vstopnice so na razpolago po 15, 10 in 8 din na univerzi, kjer bo koncertna blagajna poslovala danes samo do 17, nato se preseli v Union. Tu bo odprta od 19 dalje.

V torek 2. maja bomo imeli v veliki Filharmonični dvorani III. veliki klavirski koncert letošnje sezone. Za svetovno priznanima mojstrima Borovskem in Orlovom, bo koncertiral ta večer v Ljubljani slavni Poljak, najodličnejši Chopinov interpret Raoul Koczaleki. V zadnjih letih bo to tretji njegov koncertni nastop v našem mestu in vselej je zapustil s svojo umetniško igro in odlično interpretacijo neizbrisne vtise. V torek bo igral 12 skladb Friderika Chopina, nekaj lastnih del in celotni Schumannov ciklus Karneval. Vstopnice so v predprodaji v knjižarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu.

Referent za vodovodne račune, ki je bil doslej dodeljen mestnemu finančnemu oddelku ter je imel svoje pisarniške prostore v Kresiji, Nabrežje 20. sept., se je 25. aprila preselil v prostore tehničnega odd., odsek za mestni vodovod, v Mahrovi hiši na Kerkovem tegu št. 10-II. Pojasnila, ki se tičejo zaračunavanja večje porabe vode, vodovodnih navratnih računov in zaračunavanje taksa na izlivke, se dobe od 26. aprila dalje pri tehničnem oddelku mestnega vodovoda v Mahrovi hiši, II. nadstropje.

Prepoved hoje ljudi in psov izven poti na Gradu. Ko je bilo občinstvo pred kratkim opozorjeno, da po tivoljskih nasadih in gozdovih na Rožniškem in Šišenskem hribu ni dovoljena hoja ljudi in psov izven poti, je bila izražena želja, naj se to prepove tudi na Gradu. Na njem naj bi se pazilo na sleherni pustošenje, zlasti na ruvanje cvetlic. Predvsem se javnost zgraža na razmere v nasadih na Taboru. Z mesnega poglavarstva smo dobili zahtevila, da so te prilozbe popolnoma utemeljene, ker so še vedno ljudje brez čuta za lepoto in skrajno brezobzirni, da tudi odrasli in inteligentni ljudje hodijo po tratah in delajo škodo, kakor bi ne videli lepo urejenih poti. Vsa naša javnost tudi ve, da otrok na Gradu ni mogote ukrotiti, če jim odrasli nepresnano dajejo slab zgled. Prepoved hoje ljudi in psov izven poti velja tudi za Grad in mestna vrtinarija ima tam dva delavca in še paznika. Vsi trije imajo strogo naročilo, naj nadzorujejo ljudi in odganjajo razposajeno mladež raz pobočij. Kar se psov tiče, je na Gradu njih pravo zbirališče, zato naj lastniki psov pazijo, da ne bo presenečenj, ko ne bo pomagala nobena priložba več.

Zbirke Narodnega muzeja bodo počenši s 30. aprilom dalje odprte za splošen brezplačen ogled vsako nedeljo od 10—12 popoldne.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — začetek ob 8 zvečer

Petek, 28. aprila, ob 3 popoldne: »Kaj je resnica?« Izven. Dijaška predstava. Globoko znizane cene od 14 din navzdol.

Sobota, 29. aprila: »Utopljenca«, Premiera. Premierski abonma.

OPERA — začetek ob 8 zvečer

Petek, 28. aprila: Akademija ljublj. Sokola. Izven. Sobota, 29. aprila: »Štirje grobljani«. Izven. Globoko znizane cene od 24 din navzdol.

Mariborsko gledališče

Petek, 28. aprila: Zaprtio.

Sobota, 29. aprila, ob 20: »Aida«. Red C. Goslovanje ge. Mitrovičeve in Majdičeve. Zadnjič.

Nedelja, 30. aprila, ob 20: »Prodana nevesta«. Znižane cene.

Prvi slovenski delavski tabor preložen od 7. maja na 4. junij

Zveza združenih delavcev je preložila prireditve svojega prvega slovenskega delavskega tabora, o katerem smo že poročali, na nedeljo, dne 4. junija. Preložitev so zahtevali nekatere neodstranljive zapreke, želela pa je to tudi večina podružnic in članstva ZSD, da more to svojo manifestacijo v pripravi do podrobnosti izvesti in ji tako zagotoviti popoln uspeh. Zbor delegatov ZSD je preteklo nedeljo odobril načrt in prevzel nalogo, da ga izvede v svojih krajih in okrajih.

Zavedno slovensko delavstvo bo imelo tako letos 4. junija svoj veliki stanovski praznik, da bo izprizlo svojo strnjnost s katoliškim narodom in z njegovim vodstvom. Zato 4. junija vsak delavec na prvi slovenski delavski tabor!

Iz škofje Loke

Opozarjamo občinstvo, ki se namerava udeležiti velikega koncerta Akademskoga pevskega zbora iz Ljubljane v Kranju v sredo 3. maja ob pol 9 zvečer v Narodnem domu, naj si vstopnice preskrbi pravčasno. Predprodaja na gimnaziji pri gimnazijskem slugi. Škofjelokani, ne zamudite te prilike! Naslov koncerta, ki ga dirigira France Marolt, je: »Pesem slovenskega preporoda«.

Kako je torej z Nemci pri nas

Nemško časopisje želi, da bi se Nemcem pri nas prav tako godilo, kakor se godi Slovencem na Koroškem

V dneh kot so sedanj, ko se svet tako rad vznemirja, da se, če ne gre drugače, celo sam po nepotrebnem razburja, morda le ne bo odveč, če se dotaknemo vprašanja Nemcev pri nas in navedemo nekaj uradnih številk o tem, koliko je prav za prav Nemcev pri nas, oziroma koliko jih je bilo vsaj pred nekaj leti. Opirati se moremo pri tem le na ljudsko štetje iz leta 1931, ki dosti drugačnega izda pač ni dalo, kot bi ga današnje ljudsko štetje. Za nas bi bil izid tega sedanjega ljudskega štetja še mnogo ugodnejši kot je bil takrat.

Po ljudskem štetju iz leta 1931 je bilo v dravski banovini 1.101.815 Slovencev in 25.054 Nemcev — jugoslovanskih državljanov. Nemci so tedaj predstavljali torej komaj 2,19% celotnega prebivalstva v Sloveniji. Raztreseni so po mestih, kjer delajo kot trgovci ali opravljajo svobodne poklice. Le v Kočevju in po nekaterih vaseh v ljubotemskem okraju, kakor na primer v Apačah, so nastanjeni kompaktno in se bavijo s kmetijstvom. Najstarejše nemško naselje je v Kočevju. Nemce so tu naselili iz Bavarske in drugih jugozahodnih nemških pokrajin ortenburški grofje v 14. stoletju. Po ljudskem štetju iz leta 1931 je v kočevskem okraju 8.665 Nemcev. Od teh je po najnovejših ugotovitvah 5600 iz čistih nemških zakonov, dočim izhaja ostalih 300 iz mešanih zakonov.

V Mariboru živi po podatkih iz leta 1931 2040 Nemcev, ki so jugoslovanski državljan, t. j. 6,16% celotnega mariborskega prebivalstva, ki ga je bilo omenjenega leta 33.131. V Ljubljani je bilo tedaj 1326 Nemcev (2,22% celotnega prebivalstva), v Ptuj 283 in v Celju 359.

V prvi vrsti je treba poudariti, da je število Nemcev v Sloveniji začelo padati že za časa avstro-ogrske monarhije, torej celo v času, ko je bila vsa upravna oblast v nemških rokah.

Leta 1910 je znašalo število Slovencev v tedanji Sloveniji (na Kranjskem, Štajerskem, Goriškem in v Istri) 1.252.940. Nemcev pa je bilo tedaj v teh krajih 116.520. Če odbijemo od tega števila Nemce, ki so padli zaradi priključitve Julijske Krajine pod Italijo, nam ostane vsega skupaj le 87.304 Nemcev, ki so leta 1910 živeli na ozemlju današnje dravske banovine.

Po avstrijskem ljudskem štetju iz leta 1910 je bilo v sami Kranjski 27.915 Nemcev, dočim jih je bilo leta 1900 še 28.177. Število Nemcev v bivši Kranjski je stalno padalo. Edino v štajerskih mestih, v Mariboru, Ptuj in Celju, se je število Nemcev povečalo, in to zaradi sistematske kolonizacijske politike, ki je podpirala in pospeševala naseljevanje Nemcev, da bi se na ta način zgradila živa pot na Jadran... V manjših krajih je število Nemcev padalo postopno. Na Vranskem je bilo na primer 1880 leta 52 Nemcev, 1890 leta 48, 1900 leta 32, 1910 pa samo še 12. Središče ob

Dravi je imelo v istih letih 21, 17, 9 in nazadnje samo še 4 Nemce.

Po ustanovitvi Jugoslavije, ko je avstrijska kolonizacijska politika izgubila tla in ko je dobilo oblast v roke ljudstvo samo — če se smemo tako izraziti — je odpadlo vsaj ono, kar je umetno ustvarjala avstro-ogrska politika v tem oziru. Nemški uradniki, vojniki, profesorji in drugi intelektualci, ki niso imeli zaslonbe pri ljudstvu, so odšli. Število Nemcev v dravski banovini je leta 1921 padlo na 41.362. Ta čisto naravni pojav se je ponavljal tudi v naslednjih letih, tako da je bilo leta 1931 v Sloveniji samo še 25.054 Nemcev, danes pa jih je prav gotovo še dosti manj, čeprav Nemci po tujem časopisju zagotavljajo, da imajo v Sloveniji nad 30.000 sonarodnjakov.

Julijska Krajina nam nudi še prav posebno lep primer, kako je nemško prebivalstvo skoraj popolnoma izginilo, ko je prenehala avstro-ogrska oblast. Leta 1910 je bilo v goriški in gradiščanski Istri (torej brez Trbiža, ki je pripadel leta 1918 Italiji) 29.077 Nemcev, danes pa je v vsej Julijski Krajini po italijanskih statističnih podatkih samo še 4185 Nemcev, in še ti se drže samo v Trbižu in bližnji okolici.

Če v zadnjih časih hočejo slovensko javnost prepričati, kako zelo mnogo je Nemcev pri nas, je za to treba iskati vzroka drugod, namreč v dogodkih, ki zadnje čase toliko razburjajo, čeprav po nepotrebnem, tudi slovensko javnost.

Predlog, ki ga od srca radi sprejememo

Pri tej priliki tudi morda ne bo odveč, če objavimo članek, ki ga je prinesla pred kratkim graška »Tagespost« pod naslovom »Nemška narodnostna politika«. V tem svojem članku pisec razglablja o manjšinski politiki Jugoslavije. Med drugim ugotavlja tudi to, da gradiščanski Hrvatje žive z Nemci v tovariških odnosih. List izraža tudi upanje, da so Nemci v Jugoslaviji prav tako zadovoljni. »Mi smo žalobni,« tako nadaljuje omenjeni list, »še daleč od prepričanja, da so Nemci v Jugoslaviji zadovoljni, čeprav so se razmere v zadnjem času v primerjavi s prejšnjimi v mnogočem zboljšale.« List naglašja dalje, da vprašanje nemške manjšine v Jugoslaviji še daleč ni rešeno ter izraža željo, da bi se rešilo v duhu, v kakršnem je bilo rešeno vprašanje slovenske manjšine na Koroškem in na Gradiščanskem, kjer biva v Hrvatske.

To je na vsak način za nas silno ugoden predlog, ki ga stavlja graška »Tagespost«. Vprašanje je samo, če bodo ta predlog sprejeli tudi Nemci, ki žive pri nas. Ti Nemci so že zdavnaj dobili mnogo več, kot pa imajo Slovenci na Koroškem in v danes nemškem delu Štajerske.

Dragocene slike iz madridskega muzeja — v železniškem predoru

Posebni oblastni organi so odkrili v nekem železniškem predoru v bližini Cartagene veliko število slik iz madridskega muzeja »Prado«, kakor tudi nekaj slik iz muzeja v Castellonu della Plana in Valenciji, ki so jih republikanci odnesli in jih skrili v železniškem predoru z namenom, da jih pozneje prodajo v tujino. V Jativi so oblasti odkrile štiri tone zlata, srebra in platine v palicah, kakor tudi znatno količino žvepla v skruini vrednosti 300 milijonov peset. V Alcoju so odkrili znatne količine živega srebra, ki so ga republikanci tam poskrili. V istih krajih so našli 200 kovčegov, polnih slik starodavnih umetnikov ter mnogo drugih umetniških del, ki imajo veliko vrednost.

Ameriško brodovje plove v Tihi ocean

Brodovje Združenih ameriških držav je začelo prehajati skozi Panamski prekop v Tihi ocean. V prekopu je ustavljen ves trgovski promet. Ob nasipih tega prekopa so postavili strojnice. Za takšne varnostne ukrepe so se odločili zdaj prvič v zgodovini.

Norveški prestolonaslednik v Ameriki

Danes dopoldne sta se pripeljala z ladjo »Oslo Floyd« norveški prestolonaslednik in princesa Marta v New York. Sprejela ju je velika množica, med njimi mnogo Američanov norveškega porekla. Gosta je pozdravil šef protokola zunanjega ministrstva; odpeljal ju je takoj na mestno območje in jima izrekel dobrodošlico. Norveški prestolonaslednik in princesa bosta odprla norveški paviljon na svetovni razstavi, nato bosta pa potovala po Združenih ameriških državah.

Nov letalski rekord

Letalec Fritz Bendel je dosegel na augsburškem letališču nov svetovni hitrostni rekord 755-110 kilometrov na uro. Prejšnji rekord je znašal 746 kilometrov na uro.

Programi Radio Ljubljana

Petek, 28. aprila: 11 Solska ura: Kdo je naš največji sovražnik, razgovor otrok (vodi g. M. Zor) — 12 Odmevi iz naših krajev (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Opoldanski koncert Radija, orkestra — 14 Napovedi — 18 Zemska ura: Hotelirstvo — nov poklic sodobne žene (gđ. Anica Polak) — 18.20 Za oddih (plošče) — 18.40 Francosčina (g. dr. St. Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Rojstni dan Nj. kr. Vis. kneza namestnika — 19.50 Efektna loterija za gasilski kongres (g. Dolinar Jože) — 20 Koncert. Sodelstva gđ. Sonja Ivančič, spremlja Radij, orkester, dirigira D. M. Siljanc — 21.15 Citraški trio »Vesna« — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Angleske plošče — 22.50 Esperantski predavanje o kongresu Kristusa Kralja.

Sobota, 29. aprila: 12 Plošča za ploščo — pisana zmes, godba vesela in pesnice vres — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Plošča za ploščo — pisana zmes, godba vesela in pesnice vres — 14 Napovedi — 17 Otroška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersson popotoval z divjimi gosmi. Povest v nadaljevanjih. b) Dogodivščina Miky-mišk (članice Nar. gled.) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopust, igra Radij, orkester — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Srbski velikaši v Sedmograški (dr. Jovan Radonić, Bgd.) — 19.50 Pevski zbor praskih učiteljev (plošče) — 20 O zunanji politiki (g. ured. dr. Al. Kuhar) — 20.30 J. Vombervar: Muhasti Amor, vesela igra iz življenja Jaka Smolaka in njegovih. Izvajajo štiri radiji, igral. družine, vodi inš. Pengov — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za dober konec, igra Radijski orkester.

Drugi programi

Petek, 28. aprila: Belgrad: 20.40 Simf. konc. — Zagreb: 20. Kom. gl. — 20.30 Igra, 21 Duganove skladbe. — Bratislava: 20. Igra, 21 Ork. konc. — Sofija 19.30 Masenetova opera »Manon«. — Varšava: 19. Zab. gl. — 21.15 Filh. konc. — Budimpešta: 19.30 Opera, 23 Cik. ork. — Trst-Milan: 21 Igra, 23.30 Violončelo. — Rim-Bari: 21 Giordanova opera »Fedora«. — Florenca: 21 Simfonični koncert. — Königsberg: 20.15 Simf. konc. — Köln: 19 Ork. konc. — Frankfurt: 20.15 Romantična glasba. — Stuttgart: 19 Wagnerjeva opera »Valhira«. — Monako: 20.15 Italijansko-nemški operni večer. — Barmünster: 20.30 Opera, 21.55 Dunajska glasba. — Strasbourg: 20.15 Opera.

Sobota, 29. aprila: Belgrad: 20 Narodne pesmi, 21 Zab. konc., 22.15 Saksofon, 22.25 Plesna gl. — Zagreb: 20 Vok. konc. — 20.30 Klavir, 21 Zab. gl. — Sofija: 19.30 Godalni kvartet, 20 Vok. konc., 20.55 Labka gl. — Bratislava: 19.30 Slovaške narodne, 20.15 Pisan večer, 21 Plesna gl. — Varšava: 19.15 Zab. gl., 21 Zbor in orkester. — Budimpešta: 20.10 Vesel večer, 23 Klavir, 23 Ork. konc. — Trst-Milan: 21 Opera »Kralj Lear«. — Nemške postaje: 20.10 Različni zabavni programi. — Strasbourg: 20.30 Orkester in zbor.

V torek 2. maja

bomo začeli v našem listu prinašati filmski ilustrirani roman

Poslednja zapoved

Družba »Warner Brothers« je izdelala veličastno filmsko epopejo, ki nam prikaže grozote vojne vihr, strahotnost razdejavanja in silovitost strasti, ki so bile vrgle na delo z namenom, da uničijo vse, kar se jim postavi po robu. Pred našimi očmi se vrste prizori, ki predstavljajo močeno vizijo pred nedavnim minulih mračnih dni, ko se je zemlja kopala v krvi, dušila v dimu, drhtela v joku, pretresljivo doživljajoč čas, v katerem so ljudje vstajali od plugov, se dvigali iz stolov v delavnicah in učilnicah ter z blazno divjostjo vihrali drug nad drugega — narodi nad narode, ljudstva nad ljudstva. Tapovi grme, bleski parajo nebo, dim se vali čez pogorišča, človeški bes zadaja tisočere rane. Mračna, obupna je ta slika, grozoten dokument in od silne zgovoren evarecilec pred nepremišljenim tveganjem novega spopada vsem pastirjem narodov v teh mrzlično neravnih časih, ko se roke, ki so pridno gradile družini in rodu v korist spet začnajo krčiti v pesti... Film »Poslednja zapoved« nam oživi dneve ob koncu pretekle svetovne vojne v vsej njihovi pretresljivi veličini. Toda neka osnovna melodija se vedno znova spet poraja v vsem vojnem mamlolu: drhte, pa z vedno večjim pogumom se oglašajo melodija bratstva in medsebojnega spoštovanja, bratstva in ljubezni med narodi. Vztrajno se vrača, dokler v naših dušah ne oživi trdne vere, da to bratstvo ni samo bežna iluzija, ampak stvarnost, ki jo utegne oživiti že bližnja bodočnost.

Hitlerjeva zabava v prostem času.

Naročajte in širite »Slovenski dom« !

Kakšna je dejanska vojna sila Rusije

Pod tem naslovom je pariški tednik »Gringoire« priobčil zanimiv in stvaren strokovnjaki članek generala T... Pod to kratko se skriva ena vodilnih osebnosti francoske vojske, ki ima svoje podatke iz prvih virov. Članek se glasi:

Dogodki zadnjega časa so izredno ugodni za Stalinovo vladno. Vsakokrat kadar tako imenovane omikane države dode nove razloge, da se obrnejo od slovitega »sovjetskega izkustva«, že pridejo kakor drugi razlogi, ki nekateri teh držav silijo, da se morajo približati Sovjetski Rusiji kljub njenemu zopretnemu političnemu redu. V njeni nevarnosti ne more biti nihče izbirčen glede edine pomoči ali edinega zavetišča, ki sta mu dana na razpolago.

Tako so se pred kratkim sporazumele zaradi zunanje sile, s Sovjeti: Nemčija, Turčija in Kitajska v težavnih urah svoje zgodovine. Danes vstaja pred Anglijo in Francijo vprašanje o vojaški zvezi s Sovjetsko Rusijo zaradi napadalnega širjenja nemške moči, ki neposredno ogroža Poljsko, Romunijo in balkanske države.

Vse države, katerim grozi ta pritisk prej ali slej, so se že zdaj sposobne braniti. Treba pa je, da svoje obrambne napore združijo in si pridobijo še zaveznikov zunaj. V zvezi s tem je važno vedeti, koliko je vredna za te države današnja morebitna pomoč Sovjetske Rusije kakšne so današnje vojaške možnosti in sposobnosti te sile.

Znano je, da goje Poljska, Romunija in Jugoslavija nepremagljivo nezaupanje do Rusije, ta se pravi, do ljudi, ki ji vladajo. Prvi dve sta neposredni sosedi Rusije in nočeta ničesar slišati o kakih »pomoci«, ki bi omogočala rdeči vojski navzočnost na poljskem in romunskem ozemlju. In res, kdo ve, ali bi se bila ta vojska pripravljena umakniti, kadar bi splošna evropska zveza premagala Nemčijo? Zaradi tega sta morali posredovati Francija in Anglija, da bi Poljska in Romunija bili pripravljeni sprejeti sovjetsko pomoč, ki pa bi mogla biti samo v materialu in v gospodarskih dajatah.

Toda naj o prednostih in pomanjkljivostih sodelovanja Rusije pri evropski obrambni zvezi proti nemškemu navalu razpravljajo državniki, politiki in diplomati. Mi bomo tu pretresli samo glavne podatke o ruski vojni sili, z njenimi moči in njenimi pomanjkljivostmi.

To vprašanje ni novo. V Evropi in Ameriki je izšlo nešteto bolj ali manj resnih del o Sovjetski Rusiji kot vojaški sili. Toda zaradi dnevnih političnih predodskov se pogosto dogaja, da pisci teh študij preradi podčrtavajo tisto, kar potrjuje njihove trditve. Ena in druga stran prodajata svoje prikaze kot neizpodbitne resnice, ne da bi jih bilo mogoče skupno, etnogeno in smotrno pregledati.

Človeška in tvarna sila Rusije.

Sovjetska Rusija obsega šestino sveta. Šteje 170 milijonov prebivalcev. Torej je skoraj neizčrpna zaloga ljudi. Razen tega je neizmerno bogata v surovinah. Lahko postavi na noge najštevilnejšo vojsko na svetu. Vse to vemo,

Toda vse to nam prav veliko ne pomaga: Kitajska je s svojimi 400 milijoni ljudi, s svojimi še obsežnejšimi človeškimi in tavnimi viri močnejša od Rusije, pa jo maloštevilna, toda dobro oskrbljena, pa disciplinirana in poveljevana japonska ekspedicijska armada že nad 2 leti premaguje in tolče po vseh pravilih. Skrivnost moči torej ni v velikih statističnih — številkah.

Z druge strani vemo, da je Sovjetska Rusija zelo siromašna glede prevoznih možnosti. Še bolj kakor vozil ji manjka vojaških voditeljev in izurjenih čet. Ta drži. Notranje je spodbudeno po naspotju ki loči prebivalstvo od vlade. Tega noben pameten človek več ne taji.

Ali je potem takem treba sklepati — kakor ta trdijo nekateri — da je njena vojna sila ničeva in da je treba pričakovati popolnega zloma takoj na dan po napovedi vojne ali pa nekaj dni po začetku vojne, ki bi ne bila napovedana? To bi bila prazna trditve. Ruska preteklost, v kateri takih slabosti ni nikdar manjkalo, kaže da te države nikdar ne gre omalovaževati, celo tedaj ne, kadar je vrednost njenih ljudi in materiala res dvomljiva.

Treba se je torej potruditi, da epoznamo najprej, koliko so vredna posamezna ocenjevanja. Iz tega se nam potem skoraj samo po sebi pokaže pravilni sklep.

Številčno stanje ruske vojske v miru in v vojni.

Aktivna rdeča vojska šteje 1.300.000 mož, odkar so starost za vpoklic v vojsko znižali na 19. leto. Nekdanja ruska carska vojska je v mirnem stanju štela 1.460.000 mož, toda je bilo število prebivalstva v Rusiji znatno manjše.

Ruska vojska predstavlja spojitev sistema stalne armade s sistemom milice. Stalna vojska obsega v tej združitvi 77 odstotkov vseh čet, milica pa 23 odstotkov.

Ob vojni bi Rusija mogla poklicati pod orožje 11 do 12 milijonov mož, kakor trdijo. Toda »mož« se ne pomeni vedno in nujno tudi »vojakov«. Če prešteto izurjene rezerviste, bi znašalo celotno število mož, uporabljivih za vojsko, približno samo 6 milijonov. Torej je pri vsakem ocenjevanju pametno, da se držimo te številke, ki ni ne pretirana in še manj preokromna.

Vojna sila carske Rusije.

Tu je treba poklicati v spomin, da carska Rusija med svetovno vojno ni mogla mobilizirati več kakor kakih 8 milijonov mož od celotnega števila 20 milijonov za vojsko sposobnih ljudi. Ni mogla izkoristiti teh svojih človeških zalog, ker ji je manjkalo materiala in ker ljudje niso bili izurjeni za službo. Razen tega je bila pred začetkom boljševiške revolucije, preden so komunisti vrgli v vojsko geslo o dezertiranju v množicah, okoli 2 milijona vojaških beguncev, kakor poroča general Verhovskij, vojni minister v vladi Kerenskoga.

Danes cenijo število enega vojaškega letnika v Rusiji na 1.200.000 mož. Od tega je treba odšteti kakih 300.000 ne-sposobnih ali oproščenih. Od ostalih 900-tisoč jih komaj polovico pokličejo v redno vojsko, drugi pa gredo v milico, kjer dobe le prav površno vojaško izobrazbo.

Vojaška služba

je različna po vrstah orožja: dve leti traja v pehoti, tri leta v konjenici in v letalstvu, štiri leta v mornarici. V milici

urijo obveznike od treh do osem mesecev, a je še ta čas razdeljen na pet let. Posebna vzgoja in poseben red veljata za bojne oddelke komunistične stranke in za GPU. Te oborožene skupine nosijo naslov »Oddelki za določene namene«.

Celotna sovjetska vojska obsega v miru kakih 130 divizij: sto pehotnih, 30 konjeniških. Razen tega še motoriziranih zborov, od katerih šteje vsak po dve brigadi bojnih voz ter brigado motorizirane pehote. Posebne formacije so določene za varstvo meja ter sloviti policijski oddelki.

Dve kopni diviziji v Kubanu in na severnem Kavkazu so po letu 1936 spremenili v kosaški diviziji.

Ob vojni bi se tem divizijam pridružilo 80 nadaljnjih divizij. Več podrobnosti bi škodilo preglednosti tega prikaza. Zaradi tega je treba tudi posebej obravnavati sovjetsko mornarico in letalstvo, kar bomo storili pozneje.

»Osoaviachim«

Ne smemo pa zamolčati vloge »Osoaviachim«, napol vojaške organizacije, o kateri trdijo, da šteje dvanajst milijonov baje prostovoljnih članov, katere boljše ali slabše uri v obrambi pred plinskimi napadi in pred napadi iz zraka, v nošnji plinskih mask, alarmih pred letalskimi napadi, v streljanju, v padanju, skrbni za pripravljano vojaško vzgojo in za izpolnjevanje po odsluženem roku v vojski ali v milici. Vloga te organizacije in njene številke bi bile res mogoče, če bi sovjetski tisk sam ne razkrival poraznih pomanjkljivosti in jih najostreje ne obsojal (glej »Izvestija« zadnjih let).

(Dalje prih.)